

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان در زمینه ساخت و بهره‌برداری از نیروگاه‌های برق آبی مارازاد و اردوباد»

مقدمه

لایحه «موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان در زمینه ساخت و بهره‌برداری از نیروگاه‌های برقی مارازاد و اردوباد» مشتمل بر ۲۳ ماده در تاریخ ۱۳۹۴/۷/۲۱ تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است. این موافقتنامه بر اساس تمایل دو کشور ایران و آذربایجان جهت تداوم استفاده مساوی از ظرفیت‌های آب و انرژی در مناطق مرزی مشترک رود ارس، در زمینه ساخت و بهره‌برداری از نیروگاه‌های برق آبی مارازاد و اردوباد تنظیم شده است.

مشخصات لایحه

این موافقتنامه به دلیل اینکه استفاده از آب‌های مرزی در اسناد فرادستی نظام نظیر سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی و بودجه‌های سالیانه مورد تأکید و توجه قرار گرفته و سازوکارهای بهره‌برداری بهینه از این نوع رودخانه‌ها را مورد توجه قرار می‌دهد و کاهش تنش در حسن همجواری دو کشور ایران و آذربایجان را مد نظر دارد، قابل توجه است. برنامه‌ریزی، نظارت و هماهنگی امور نگهداری، بهره‌برداری و رفتارسنجی سدها و نیروگاه‌ها و شبکه‌های آبیاری تأسیسات وابسته، مطالعات، تهیه و تدوین دستورالعمل‌ها، نظام‌های بهره‌برداری، تنظیم برنامه‌های رهاسازی آب، تولید نیرو و انجام پیش‌بینی‌های لازم به منظور استفاده حداکثر از ظرفیت‌های موجود از دیگر نکات مورد توجه این توافقنامه است.

دوره نهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۶۱۸

شماره چاپ:

۱۵۹۴

تاریخ چاپ:

۱۳۹۴/۸/۱۶

در حال حاضر در زمینه آب‌های مرزی و چگونگی بهره‌برداری از آنها، درگیری‌های بسیاری وجود داشته و با این توافقنامه می‌توان مکانیسم مربوط به چگونگی استفاده مساوی از ظرفیت‌های آب و انرژی در مناطق مرزی مشترک رود ارس را مد نظر قرار داد.

ارزیابی کارشناسی مواد لایحه

ارزیابی برخی از مواد لایحه و نکات مورد نظر درباره آنها در این قسمت ارائه می‌گردد:

۱. در رابطه با ماده (۸) موافقتنامه، انتهای ماده در عبارت «طرف‌ها در صورت ضرورت ...» وضعیت ضرورت تبیین نشده است که شامل چه شرایطی خواهد بود.

۲. در ماده (۲۱) عنوان شده است که «کشورها بدون اطلاع یا اخذ موافقت کتبی طرف دیگر، بهره‌برداری از نیروگاه را به طور کلی یا جزئی به کشور ثالث واگذار نخواهند کرد»، اما مشخص نشده است که در چه مواردی اطلاع و در چه مواردی موافقت کتبی لازم خواهد بود.

۳. در ماده (۵) عنوان شده است که در صورت «تغییر خط مرزی» مرز به حالت قبلی باز گردانده می‌شود. باید مشخص شود که آیا تغییرات بستر رودخانه به حالت اولیه برگردانده می‌شود یا فقط خط مرزی مورد تدقیق قرار خواهد گرفت و آیا تغییرات بستر رودخانه به سمت هر دو کشور باعث تغییراتی در میزان حقبه در آن مناطق می‌شود یا خیر.

۴. در ماده (۵) عنوان شده است که قرار است خط مرزی بعد از ساخت سدها مشخص گردد. آیا این مسئله به معنای آن است که مرزهای موجود کنار گذاشته خواهد شد؟ در صورت چنین وضعی، موافقتنامه حاضر با اصل هفتاد و هشتم قانون اساسی در تعارض خواهد بود.

۵. ماده (۱۰) موافقتنامه یکی از وظایف کمیسیون متشکل از دو طرف را تعیین میزان خسارات وارده بر اثر استغراق اراضی می‌داند و ماده (۱۲) این وظیفه را تشریح می‌نماید. با عنایت به این ماده ذکر چند مطلب حائز اهمیت می‌باشد:
الف) مبنای خسارت‌ها و حد و حدود آن باید مشخص باشد،

معاونت پژوهش‌های
زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی
مطالعات انرژی،
صنعت و معدن
مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۵۰۱۴۵۵۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۴/۹/۸

ب) اگر برخی از این اراضی متعلق به اشخاص خصوصی باشد، آنها حق خواهند داشت که تظلمات خود را از طریق مراجع قضایی داخلی پیگیری نمایند.

۶. ماده (۱۳) موافقتنامه از یک محدوده مشترک برای تأمین امنیت سدها صحبت نموده است. ارتباط این محدوده با مرز کشورها مشخص نشده است. از طرف دیگر وضع مقررات در خصوص ورود به این محدوده، مصالح و روش‌های فنی در آن به مرزبانان تفویض شده است، مغایر با اصل یکصدوسی‌ونهم قانون اساسی است. مقرراتی که توسط دولت وضع می‌گردد یا از ناحیه هیئت وزیران خواهد بود و یا از سوی یک وزیر یا کمیسیونی از وزرا، لذا نهادهایی مانند مرزبانی تنها می‌توانند پیشنهاد دهند و تصویب با وزرا خواهد بود.

نتیجه‌گیری

با عنایت به موارد فوق و نیاز به تدقیق موارد مطروحه، مشروط به رعایت اصل یکصدوسی‌ونهم قانون اساسی درخصوص ماده (۱۳) موافقتنامه در رابطه با ایران تصویب لایحه پیشنهاد می‌گردد.

